

Reactie FNV op internet consultatie: Besluit toekomst pensioenen

Inleiding

De FNV vindt dat de afspraken uit het pensioenakkoord van 2019 in grote lijnen goed zijn verwerkt in het Wetsvoorstel Toekomst Pensioenen. In het Besluit toekomst pensioenen wordt de lagere regelgeving van de WTP verder uitgewerkt, waarbij de FNV wil waken voor te veel 'dichttimmeren' met regelgeving, hetgeen een optimale uitvoering in de weg kan staan. De FNV maakt graag gebruik van de internetconsultatie van deze lagere regelgeving, in aanvulling op het position paper dat is ingediend bij de Tweede Kamer. Dit doen we als grootste belangenbehartiger van werknemers die pensioen opbouwen, hebben opgebouwd of van hun pensioen genieten.

In de WTP is een solidaire premieregeling (SPR) vastgelegd, die kan zorgen voor een koopkrachtig pensioen. Volgens de FNV voldoet de SPR aan de verwachtingen die mensen van hun pensioen hebben. Veel mensen zijn risico-avers: kortingen op pensioen doen veel meer pijn dan de verhogingen kunnen goedmaken (ook al zijn er meer verhogingen dan kortingen). Voor pensioen geldt dat solidariteit in ieders eigen belang is. Hiervoor is het wel noodzakelijk dat de evenwichtigheid van de solidariteit over de gehele pensioenregeling wordt beoordeeld en niet per onderdeel, zoals nu in de lagere regelgeving lijkt te gebeuren. Uiteraard moet worden gecontroleerd of er sprake is van echte solidariteit voor alle generaties en dus niet structurele vermogensoverdracht in één richting. De wetgeving dient doelmatig te zijn en dus voor de deelnemer of fondsorganen toegevoegde waarde op te leveren. In de lagere regelgeving staan nu te veel zeer specifieke voorschriften die pensioenuitvoerders dwingen tot nutteloze en kostbare analyses en over de wijze waarop die analyses moeten worden uitgevoerd. De eisen van transparantie aan de solidaire premieregeling zijn hoger dan aan een flexibele premieregeling.

Daarnaast is voor een goed en betaalbaar pensioen het noodzakelijk dat er kostenefficiënt kan worden gewerkt. Immers: hoe minder kosten hoe meer geld er naar de pensioenopbouw kan. Daarom moet onnodige complexiteit en bureaucratie zo veel mogelijk worden voorkomen. De wetgeving zou moeten uitgaan van de behoeften van de mensen en niet van allerlei instanties. De enorme hoeveelheid informatie- en onderbouwingsvoorschriften die worden opgenomen in de lagere regelgeving, zoals bij de invulling van de opdrachtbevestiging, zal vooral tot hogere kosten leiden en niet tot meer inzicht voor mensen.

Dit zijn de hoofdpunten bij de lagere regelgeving.

De FNV heeft nog een aantal opmerkingen bij andere onderwerpen. Dit wordt hieronder toegelicht.

Toelichting op reactie van FNV per artikel:

Artikel 1c. Beschermingsrendement; lid 2a en lid 2b

2. Bij de keuze voor koppeling aan de rentetermijnstructuur:

a. onderbouwt de uitvoerder kwantitatief op basis van een stochastische ALM-analyse de maximaal gewenste mate van afwijking tussen het feitelijke beleggingsrisico en renterisico dat alle leeftijdscohorten lopen en de toedelingsregels door:

1° de situatie met en zonder deling renterisico te vergelijken door middel van een stochastische analyse op basis van het vastgestelde strategische beleggingsbeleid; en
2° per leeftijdscohort een begrenzing te bepalen voor de toegestane afwijking tussen de feitelijke toedeling van rendementen op basis van de collectieve beleggingsportefeuille en de toedelingsregels; en
b. maakt de uitvoerder de daadwerkelijke deling van renterisico per leeftijdscohort inzichtelijk en neemt maatregelen als deze de eigen begrenzing overschrijdt.

Opmerking FNV:

In deze tekst wordt zeer specifiek vastgelegd wat er moet worden doorgerekend. Het doorrekenen is geen probleem, maar het wordt lastiger als daar grenzen en monitoring aan worden toegevoegd. 'Deling van renterisico' is geen eenduidige risicomaatstaf. Daar moet een werkbaar en te monitoren maatstaf voor worden gevonden. Grenzen aangeven en monitoren is logisch, maar omstandigheden kunnen tot andere beleidsmatige afwegingen leiden. In deze tekst worden die omstandigheden buiten werking gezet en kan een bestuur worden gedwongen tot handelen, terwijl dit niet in het belang is van de deelnemer.

In de flexibele premiereregeling is de mogelijkheid van een collectieve uitkeringsfase. Hier zijn de 67-jarigen (vanaf 57 jaar is mogelijk) tot mogelijk 97-jarigen vertegenwoordigd. Ook hier verschilt de duration van jaar tot jaar en wordt renterisico gedeeld. In de wetgeving is hier geen enkele eis opgenomen. Dit is ongelijke behandeling van de twee premiereregelingen.

Artikel 1g. Solidariteitsreserve en risicodelingsreserve; lid 1

lid 1. De uitvoerder berekent voor iedere doelstelling van de solidariteitsreserve of risicodelingsreserve de baten en lasten voor alle cohorten die worden onderscheiden voor de risicohouding en onderbouwt dat deze baten en lasten in lijn zijn met de doelstellingen van de reserve. Het inzichtelijk maken van deze kwantitatieve effecten wordt toegelicht, waarbij de baten en lasten voor de cohorten met en zonder de reserve worden vergeleken.

De laatste zin (en dan met name achter de komma) voegt weinig toe en is weinig zinvol, omdat er met of zonder reserve een ander beleggingsbeleid wordt gehanteerd. De eerste zin is het belangrijkste. Want daar blijkt uit of generaties zowel baten als lasten hebben. En dan voldoet het aan de wet. Verder gaat het vooral om het onderbouwen van de evenwichtigheid daarvan. De laatste zin geeft vooral veel rekenwerk, maar voegt niets toe voor de deelnemer.

Artikel 3a. Algemene eisen periodiek pensioenoverzicht; lid 5b

Lid 5b: In het pensioenoverzicht voor gewezen deelnemers verstrekt in het kalenderjaar na het jaar waarin de deelneming is beëindigd een opgave van de aan het voorafgaande kalenderjaar toe te rekenen waardeaan groei van pensioenaanspraken overeenkomstig artikel 3.127 van de Wet inkomstenbelasting 2001 en de daarop berustende bepalingen is opgenomen, alsmede informatie over de werkgeverspremie en werknemerspremie die in het voorgaande kalenderjaar in rekening is gebracht dan wel de premie die in het voorgaande kalenderjaar in rekening is gebracht bij de beroepsgenoot.

Opmerking FNV:

Zie onderstreepte gedeelte: Een pensioenfonds heeft geen informatie over de verdeling werkgevers/werknemerspremie. Dit kan per cao verschillen. Er vallen vaak meerdere cao's onder één pensioenfonds (tot 25 verschillende). Het pensioenfonds weet niet welke cao wordt gehanteerd. Bovendien is dit vaak geformuleerd als 'de werkgever kan maximaal X% verhalen op de werknemer'. Daar kunnen per werkgever andere afspraken over worden gemaakt. Het pensioenfonds kan alleen de

totale premie weergeven.

De FNV erkent dat het voor werknemers van belang is dat zij weten hoeveel pensioenpremie in totaal wordt betaald en hoe de verdeling tussen de werkgever en werknemers is. Maar dat kan alleen via de loonstrook.

Artikel 5a. Informatie op het periodiek pensioenoverzicht; lid 5a punt 1 en lid 5a punt 4

Lid 1: De informatie over de solidariteitsreserve of risicodelingsreserve die op grond van artikel 38, eerste lid, onderdeel e, van de Pensioenwet dan wel artikel 49, eerste lid, onderdeel e, van de Wet verplichte beroepspensioenregeling wordt verstrekt heeft betrekking op het effect van de reserve op de opgebouwde pensioenaanspraken.

In 'artikelsgewijs' staat hierover: *Artikel 5a van het Besluit uitvoering PW en Wvb bevat specifieke regels voor het periodiek pensioenoverzicht. Op grond van het eerste lid heeft de informatie over de solidariteitsreserve of de risicodelingsreserve betrekking op het effect van de reserve op de opgebouwde aanspraken. Daarmee wordt bedoeld dat feitelijk zichtbaar wordt gemaakt welk deel van het verschil in opgebouwde aanspraken (het pensioenvermogen) is terug te voeren tot uitdeling uit of onttrekking voor de reserve.*

Opmerking FNV:

Het is voor de deelnemer van belang dat de solidariteitsreserve doet waar deze voor bedoeld is. Dus of de doelstelling (bijv. dempen van korting van pensioenuitkering, voorkomen van negatieve vermogens) wordt gehaald. Dat is de informatie die een pensioenfonds wil geven. Niet de mutatie per jaar. Dit is weer informatie waar een deelnemer niets aan heeft.

Lid 4: De informatie over de werkgeverspremie en werknemerspremie die op grond van artikel 38, eerste lid, onderdeel h, van de Pensioenwet wordt verstrekt en de informatie over de premie in rekening gebracht bij de beroepsgenoot die op grond van artikel 49, eerste lid, onderdeel h, van de Wet verplichte beroepspensioenregeling wordt verstrekt heeft betrekking op de premies die over het afgelopen jaar in rekening zijn gebracht.

Opmerking FNV:

Zelfde opmerking als bij artikel 3a lid 5b: Het pensioenfonds heeft geen informatie over de verdeling werkgevers/werknemerspremie.

Artikel 14s. Rapportage; lid 4

lid 4. Een geschilleninstantie stelt jaarlijks een begroting op en zendt deze voor 1 december van het aan het begrotingsjaar voorafgaande jaar ter instemming aan Onze Minister.

Opmerking FNV:

De geschilleninstantie wordt door de sector betaald, maar de minister beslist over de begroting. Het kan niet zo zijn dat een ander beslist over de besteding van het geld van de fondsen.

In de wet is een bepaling op genomen (artikel 48c, lid 4. *Het derde lid en dit lid kunnen vervallen op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip.*) die maakt dat de minister, zonder tussenkomst Raad van State of ministerraad, met een penne-streek de tijdelijkheid van de geschilleninstantie kan omzetten in een eeuwigheid. Dit is tegen de afspraak.

Artikel 14v. Risicopreferentie-onderzoek; lid 1

Lid 1. Het risicopreferentie-onderzoek onderzoekt de mate waarin een groep deelnemers, gewezen deelnemers of pensioengerechtigden bereid is beleggingsrisico's te lopen met het oog op hun doelstellingen. Hierbij zal tenminste de mate van relatieve risicoaversie van deze groep worden afgeleid

uit het onderzoek. Bij de vaststelling van de uitvraag voor het risicopreferentie-onderzoek wordt rekening gehouden met de mate waarin deze groep beleggingsrisico's kan dragen gegeven de kenmerken van de groep, op basis van onder meer deelnemerskenmerken en wetenschappelijke inzichten. De uitkomsten van het onderzoek zijn bruikbaar voor het vaststellen van de risicohouding op cohortniveau.

Opmerking FNV:

Het onderzoek moet de relatieve risicoaversie opleveren. Dit is vrij technisch en specifiek. Veel pensioenfondsen gebruiken dit op het moment niet. Dus het kan ook goed zonder. Dit is een te specifiek voorschrift over de methodiek, waar de wetenschap mogelijk over enige tijd al weer anders tegenaan kijkt.

In de Nota van Toelichting staat dat het kunnen dragen van risico minimaal even zwaar moet meewegen als het willen lopen van risico. Dit gaat uit van de veronderstelling dat beide invalshoeken een vergelijkbaar of optelbare maatstaf opleveren. Dat is niet zo, waardoor het lastig onderbouwen wordt hoe een pensioenfonds dit heeft gedaan.

Artikel 28d. Opdrachtbevestiging; artikel lid 2e en lid 4

lid 2e. de onderbouwing in welke mate de gevolgen van de voorgenomen pensioenregeling, zowel op de onderdelen als de gezamenlijke werking van de verschillende onderdelen, passen bij deelnemers, gewezen deelnemers, andere aanspraakgerechtigden en pensioengerechtigden, gegeven de samenstelling van de populatie van het fonds.

Lid 4. De toezichthouder kan regels stellen ten aanzien van de wijze waarop de informatie wordt gegeven.

Opmerking FNV:

De FNV vindt regels over de opdrachtbevestiging en de 'passendheid' van de pensioenregeling overbodig. De regeling komt tot stand tussen sociale partners, die hun achterban hebben geraadpleegd en hoeft dus niet nogmaals te worden onderbouwd. De opdracht wordt bevestigd door het pensioenfonds. Het wettelijk voorschrift dat het pensioenfonds moet onderbouwen in welke mate de pensioenregeling past bij de doelgroep maakt de rolverdeling tussen sociale partners en pensioenfonds diffuus. Daarnaast zijn de eisen te uitgebreid en voegen weinig waarde toe voor de deelnemers. Sowieso moet de regeling over het geheel worden bekeken en niet per onderdeel. Dit artikel leidt enkel tot onnodig papierwerk en bureaucratie. De wetgeving zou moeten uitgaan van de behoeften van de mensen en niet van allerlei instanties. De enorme hoeveelheid informatie- en onderbouwingsvoorschriften die worden opgenomen in de lagere regelgeving, zoals bij de invulling van de opdrachtbevestiging, zal vooral tot hogere kosten leiden en niet tot meer inzicht voor mensen. In lid 4 wordt er carte blanche gegeven aan DNB gegeven om allerlei informatie op te vragen. Hier gaat principieel iets fout. De toezichthouder wordt regelgever en gaat vervolgens toezicht houden op de door hem zelf ontworpen regels.

Artikel 46. Implementatieplan; lid 2g

lid 2g: hoe het rekening heeft gehouden met de gevolgen voor deelnemers, gewezen deelnemers, gewezen partners of pensioengerechtigden wanneer gebruik is gemaakt van de mogelijkheid in het jaar 2022 toeslag te verlenen bij een beleidsdekkingsgraad vanaf 105%;

Zie ook

Artikel 46e lid 3

Het netto profijt effect wanneer gebruik is gemaakt van de mogelijkheid in het jaar 2022 toeslag te

verlenen bij een beleidsdekkingsgraad vanaf 105% wordt berekend door het netto profijt van het ongewijzigd voortzetten van de pensioenovereenkomst dan wel beroepspensioenregeling af te zetten tegen het netto profijt dat ontstaat door het gebruik maken van deze mogelijkheid. (Zie ook blz 95 'artikelsgewijs'.)

Opmerking FNV:

Met terugwerkende kracht netto profijt berekenen is een enorme opgave, eigenlijk zelfs onmogelijk omdat er geen scenarioset met terugwerkende kracht voor die datum van besluitvorming (medio 2022) beschikbaar is.

Beter is om te onderbouwen hoe de kwantitatieve onderbouwing van het gebruik van de AMVB heeft meegewogen in de besluitvorming over de evenwichtigheid bij de transitie als geheel.

Artikel 46. Implementatieplan; lid 4a

lid 4a. voorafgaand aan het indienen van het implementatieplan een externe accountant opdracht te geven werkzaamheden te verrichten waarmee het fondsbestuur in staat wordt gesteld een oordeel te vormen over de juistheid en volledigheid van de relevante pensioendata benodigd voor de transitie waarbij de resultaten alsmede een oordeelsvorming van het fonds en opvolging van eventuele bevindingen dienen opgenomen te worden in het implementatieplan of meegestuurd te worden;

Opmerking FNV:

Zekerheid over datakwaliteit is noodzakelijk, maar dit hoeft niet via externe accountant. In de toelichting wordt nog specifiek vastgelegd wat er nodig is: *“Deze werkzaamheden bestaan minimaal uit een opdracht in de vorm van de controlestandaard over overeengekomen specifieke werkzaamheden (COS 4400)”*. De vraag is of er voldoende accountants beschikbaar zijn. Zekerheid over de datakwaliteit is een logische vereiste. Maar kan ook worden gekregen via een andere organisatie.

Bij Toelichting: 7. Invulling informatievoorschriften

Informatie over solidariteits- of risicodelingsreserve

Deelnemers en gewezen deelnemers ontvangen periodiek gepersonaliseerde informatie over de gevolgen van een mutatie in de solidariteitsreserve, als zij deelnemen in een solidaire premieregeling. In de mate waarin het voor de uitkering gereserveerd vermogen of de uitkering verandert als gevolg van een storting in of uitdeling uit de betreffende reserve wordt in dit Besluit geregeld dat de pensioenuitvoerder ervoor zorgt dat de (gewezen) deelnemer in het betreffende pensioenoverzicht hiervan kennis kan nemen.

Opmerking FNV:

Het is voor de deelnemer van belang dat de solidariteitsreserve doet waar deze voor bedoeld is. Dus of de doelstelling (bijv. dempen van korting van pensioenuitkering, voorkomen van negatieve vermogens). Dat is de informatie die een pensioenfonds wil geven. Niet de mutatie per jaar. Dit is informatie waar een deelnemer niets aan heeft.

Hoofdstuk 9. Vrijstellings- en boetebesluit bij de Wet verplichte deelname aan bedrijfstakpensioenfondsen 2000

Wijziging in bijlage 3: financiële gelijkwaardigheid

Er is sprake van financiële gelijkwaardigheid indien de premie voor het pensioen op opbouwbasis en het pensioen op risicobasis in de pensioenregeling bij de werkgever ten minste even hoog is als de

totale premie voor de pensioenregeling bij het bedrijfstakpensioenfonds.

Opmerking FNV

In de WTP worden uitkeringsregelingen vervangen door premiereregelingen. Deze wijziging zou mogelijk gevolgen kunnen hebben voor de beoordeling van de gelijkwaardigheid of gelijkheid van een pensioenregeling in verband met een eventueel te verlenen vrijstelling van de verplichte deelneming in een bedrijfstakpensioenfonds. Het Vrijstellings- en boetebesluit Wet Bpf 2000 (hierna: Vrijstellingsbesluit) zal hierop (al dan niet deels) aangepast moeten worden.

De kernvraag hierbij is of een wijziging past bij de doelstelling van de verplichte deelneming in een bedrijfstakpensioenfonds. De verplichtstelling heeft enerzijds het aspect van het uitschakelen van concurrentie op de arbeidsvoorwaarde pensioen (het kostenaspect), maar anderzijds ook een duidelijk sociaal aspect (het collectief bereiken van een "goed" pensioenresultaat voor de pensioendeelnemers). Een toetsing op uitsluitend de kostenkant (premieniveau) zou dan ook kunnen leiden tot een relevante verarming van het sociale doel van de verplichtstelling en negeert ook de verschillende mogelijkheden van vormgeving van de premieovereenkomst. Er kunnen immers verschillende pensioenresultaten ontstaan door een andere vormgeving van het pensioencontract. Een andere inrichting van de beleggingsportefeuille, andere invulling van de solidariteits- of risicodelingsreserve kan een lager pensioen opleveren.

Het doel van pensioensparen is niet het vergaren van kapitaal, maar om een goed inkomen na pensionering te verschaffen. Er kan dus niet van gelijkwaardigheid worden gesproken als enkel de eis van een gelijke hoogte van de beschikbare premie wettelijk wordt vastgelegd. Uitholling van de toets op gelijkwaardigheid is daarom voor de FNV onacceptabel.

Voor **Artikel 5 (vrijstelling in verband met onvoldoende beleggingsrendement)** van het vrijstellings- en boetebesluit Wet Bpf 2000 geldt dat er sprake moet zijn van een gelijke pensioenregeling. Zie ook Memorie van Toelichting bij het desbetreffende artikel: *Op grond van het zesde lid van artikel 7 wordt aan de vrijstellingsgrond van artikel 5 het voorschrift verbonden dat aan de pensioenregeling van de werkgever dezelfde aanspraken worden ontleend als aan de pensioenregeling van het bpf. Feitelijk betekent dit dat de verplichtgestelde regeling zoals het bpf die kent bij een andere uitvoerder moet worden ondergebracht. Ondergaat de regeling van het bpf een wijziging, dan dient de vrijgestelde regeling op dezelfde wijze te worden aangepast. Er wordt dus uitsluitend vrijstelling verleend van de verplichte deelname; op het punt van de inhoud van de pensioenregeling is de regeling van het bpf leidend en bestaat er geen vrijheid om daarvan af te wijken.* Bij premiereregelingen moet bij vrijstelling op basis van artikel 5 van het Vrijstellingsbesluit dus exact dezelfde regeling die door sociale partners is afgesproken worden uitgevoerd. Dus inclusief: hetzelfde contract (solidaire of flexibele premiereregeling) als het bpf, eisen aan de aanspraken (nabestaandenpensioen, arbeidsongeschiktheidspensioen) die worden verzekerd door de risicopremies, de wijze waarop een solidariteits- of risicodelingsreserve is ingericht, de beleggingsportefeuille, de risicoprofielen, de rendementstoedeling etc. Ditzelfde geldt voor de werkgevers- en werknemersverdeling van de premie.

Opmerkingen van FNV bij concept Besluit experimenten pensioenregeling voor zelfstandigen

We zien een groeiende groep van zelfstandigen die geen of heel weinig pensioen opbouwen en niet verzekerd zijn voor een partner- en wezenpensioen. Degene die een zelfstandige wordt blijkt dat voor lange tijd te doen. Het is van maatschappelijk belang dat iedereen die werkt pensioen opbouwt en dat

er voldoende vervangend inkomen is voor hun achterblijvende partner en kinderen. Na het werkzame leven moeten alle ouderen een leefbaar en levenslang inkomen hebben.

In de WTP wordt het toetreden van zelfstandigen eenvoudiger doordat de doorsneesystematiek is afgeschaft. De betaalde premie gaat direct naar een eigen pensioenvermogen. Dit maakt het aantrekkelijker en makkelijker voor zelfstandigen om toe te treden tot tweede pijler. Het concept Besluit experimenten pensioenregeling voor zelfstandigen zou moeten regelen dat er meer zelfstandigen aan zouden kunnen sluiten bij pensioenfondsen. Maar de verwachting is dat deze zzp-experimenten niet van de grond komen. Het blijkt dat er nogal wat wetgeving in de weg zit voor een goede en kostenefficiënte uitvoering hiervan. Dit zou in de evaluatie van dit besluit moeten worden meegenomen. Maar in de evaluatiecriteria wordt niet beoordeeld of de wettelijke ruimte die beschikbaar is gesteld voldoende is geweest ten opzichte van de wettelijke ruimte die is gevraagd door de deelnemende pensioenfondsen. En of het gebrek aan ruimte van invloed is geweest op het succes van de experimenten. De FNV is van mening dat deze beoordeling noodzakelijk is voor het omzetten van experimenten naar een structurele oplossing voor te weinig pensioenopbouw voor zelfstandigen.